

ALMANACH

105 LET VČELAŘŮ
V MLADÉ BOLESLAVI

ALMANACH

105. LET VČELAŘŮ
V MLADÉ BOLESLAVI

Vážení přátelé,

připadl mi nelehký úkol napsat zprávu za náš spolek, ale i předcházející období, kdy jsme patřili do lůna dominantního spolku včelařů tj. do Českého svazu včelařů, z.s..

Proč píšu nelehký úkol. No to proto, že jsem u toho byl, ale nepředpokládal jsem, že náš předseda Ing. Leoš Dvorský tuhle nelehkou káru už nebude tlačit s námi společně. Jak jistě víte, tak Leoš, po mnohaleté době předsedování našemu spolku, k 6.6.2017 požádal o uvolnění z pozice předsedy ze zdravotních důvodů. Byla to pro nás docela rána, ale chápeme, že zdraví je přednější než cokoliv jiného a tak i touto cestou mu velmi děkujeme za tu dlouhou řadu let vedení našeho spolku, ale hlavně, že nás svými hlubokými znalostmi života včelstev vždy dokázal nasměrovat k ekologičtějšímu pohledu na chov včel. Leoš slíbil, že bude i nadále ve spolku pomáhat a bude nám „nadávat“ až budeme něco dělat špatně.

Dnes na Valné hromadě budeme tvořit a volit nové obsazení vedení našeho spolku a tak vám přeji šťastnou ruku ve výběru nových funkcionářů.

Nyní však již k historii let 2013 – 2017. Jistě víte, že náš spolek se vždy hlásil a stále se hlásí k tradici našich předků, kteří v roce 1912 založili spolek včelařů, který nazvali „Včelařský spolek pro Mladou Boleslav a okolí“. I my jsme se k tomuto historickému názvu opět po letech „centralizace“ opět vrátili, a proto jsme zase dnes samostatní a můžeme si dělat, co uznáme za vhodné. Ale jak víte, nebylo tomu tak na počátku tohoto pětiletého období, kdy slavíme 105. výročí založení našeho spolku. Byli jsme tehdy „pouhou“ jednou ze cca 1100 základních organizací všeobjímajícího Českého svazu včelařů. Snažili jsme se od roku 2013 upozorňovat na nekalé praktiky vedení Svazu, snažili se i někteří naši členové změnit tuto situaci prostřednictvím našeho zástupce v Republikovém výboru ČSV a ekonomické komisi ČSV, ale výsledek těchto snah byl pro nezáměr ze strany vedení Svazu nulový. V roce 2014 došlo ve vedení ČSV k podstatné změně, bylo ustaveno a zvoleno nové vedení, se kterým jsme jednali o nové struktuře Svazu tj. o vytvoření Spolku samostatných a svéprávných spolků s plnou právní subjektivitou, ale i nové vedení nakonec se k tomu, i přes velké přísliby, nepostavilo čelem. Po zasedání Republikového výboru 28.8.2015, kdy ze Stanov tiše zmizela podstatná preambule, že „Základní organizace je nejdůležitějším článkem“ struktury Svazu jsme se rozhodli, že Svaz opustíme a půjdeme dále samostatně jako svébytný spolek, který bude zodpovědný pouze sám za sebe a nebude se podílet na kauzách s „léčivým“ medem s antibiotiky, čachrováním s majetkem, nekonceptností a protekcionismu některých soukromých aktivit jedinců, ale i dceřiných společností v nichž má Svaz majetkový podíl (Včelpro s.r.o. Obora, Výzkumný ústav včelařský s.r.o., atd.). Protože členská schůze zavázala členy výboru základním požadavkem, aby s péčí řádného hospodáře zabezpečili majetek členů základní organizace Mladá Boleslav, který byl jejich přičiněním celými generacemi našich předků získán, výbor a jeho jednotliví členové proto postupovali v duchu platných stanov Svazu, v duchu ustanovení Zásad hospodaření Svazu. V nich bylo a i dnes je napsáno,

že „majetek vytvořený nebo získaný základní organizací je vlastnictvím základní organizace, se kterým hospodáří samostatně“. Proto výbor zajistil, aby členové, kteří vystoupili ze Svazu, na základě písemné odhlášky, podepsané každým včelařem, mohli i nadále svůj majetek využívat ke svému prospěchu i v novém spolku. Postupovali jsme v duchu platné legislativy, odváděli daně, kde bylo potřeba a založili nový spolek v duchu platných zákonů a nařízení. Tak byl v roce 2015 po zakládající schůzi ze dne 17.10.2015 dne 12.11.2015 zapsán a založen „Včelařský spolek pro Mladou Boleslav a okolí, zapsaný spolek“. Od této doby náš spolek tedy opětovně po 103 letech funguje samostatně. V současnosti má náš spolek ke dnešnímu dni 140 členů a 5 příznivců, kteří sympatizují s naším postupem. Inspirovali jsme i řadu dalších základních organizací Svazu a tak vznikly nové, samostatné spolky včelařů v různých částech republiky a vznikaly tak i tzv. „bílá místa“ na mapě našeho státu, kde nepůsobí žádná základní organizace ČSV. Na tuto novou situaci musely reagovat i státní orgány při rozdělování a administraci dotace 1.D, na čemž má i vliv tlaku ze strany vedení našeho spolku. Netoužíme po mocenském vlivu, jen chceme, aby s námi bylo jednáno jako s rovnocenným partnerem a nebyly nám házeny „klacky pod nohy“ ze strany ČSV. Doufáme, že i v budoucnu budou naše názory vnímány na příslušných institucích a budeme rovnocennými partnery při jednáních o vývoji našeho včelařského oboru.

Chci podotknout, že se začíná blýskat na lepší časy, protože se povedlo založit i Asociaci včelařských spolků – svaz, kde jsme byli zakládajícími členy. Ta v současné době sdružuje Pracovní společnost nástavkových včelařů, z.s., Mendlovu společnost pro včelařský výzkum, z.s., Včelařský spolek Moravy a Slezska, z.s., Spolek chovatelů včely tmavé a náš spolek. Chceme tak vytvořit svaz nezávislých spolků, kde budou včelaři své zájmy v konkrétních oblastech chovu včel, prosazovat společně. Budou tak silnými partnery při jednáních a budou i prosazovat další pohledy a názory, aby se nestávalo, jako v minulosti, že zájmy ČSV jsou tlumočeny na státních orgánech jako názor všech včelařů republiky.

Nyní však již k jednotlivým letům od oslav 100. výročí založení našeho spolku tj. od roku 2013.

Citujeme ze Zprávy o činnosti za rok 2013, kterou přednesl na výroční schůzi ZO ČSV konané dne 21.1.2014 jednatel přítel Ladislav Poušek:

**Vážení přátelé,
scházíme se opět po roce na naší výroční schůzi, abychom provedli bilanci naší činnosti za celé uplynulé období a řekli si, co nového uděláme v letech dalších.
Poslední výroční schůze se konala 16.3.2013.**

Nyní zhodnocení naší činnosti za uplynulé období.

Činnost naší ZO pravidelně rozdělujeme na dvě části. Je to vlastní včelaření a organizační činnost.

Pokud se týče vlastního včelaření, dá se říci, že minulý rok byl opět zvláštní. Po abnormálně krutých mrazech v průběhu zimních měsíců, přišlo jaro koncem března naráz. Najednou začínaly krátce po sobě rozkvétat stromy, včelstva nebyla ještě řádně silná a připravená na řádné opylení ani na snůšku. Krátce na to začala rozkvétat řepka, takže včeličky měly opravdu frmol. Čekali jsme s důvěrou na

akáty. Bohužel po dvou dnech do nich silně zapršelo a květy byly omlácené. Včelstva byla konečně silná a nebyla už další snůška. Ještě bylo něco z lípy. Pak měl někdo trochu medovice. V některých částech okresu a státu se po několika letech objevil tzv. cementák. Léto a podzim byly poměrně suché, srpen byl dokonce tropický. Takže kdo nezačal včas krmit, přišel o možnost vychovat do zimy slušná včelstva. Počasí bez mrazů a sněhu pokračovalo až do konce roku. Podobně to vypadalo v celém státě, takže snůška u většiny včelařů byla průměrná. Dle odhadu chyběla oproti předloňsku až třetina medu. Většina včelařů už je dnes bez medu.

Nyní k organizační stránce. Aktivita výboru i celé ZO, byla jako vždy zaměřena na činnosti, které byly specifikovány v usnesení z minulé výroční schůze. Jedná se o vlastní organizační činnost a o akce zaměřené na zlepšení chovu a zdravotního stavu včelstev. Většina úkolů z usnesení byla zapracována do plánu práce, který obdrželi důvěrníci a členové výboru a podle tohoto plánu organizace postupuje. Zvláštní pozornost pak zasloužily oslavy 100letého výročí založení naší ZO, ale o tom si ještě povíme. Na dnešní výroční schůzi bychom měli zkontrolovat plnění loni přijatých usnesení a říci si, jak bychom chtěli postupovat v letech příštích.

Dovolte mi tedy stručně zhodnotit jednotlivé rozhodující úkoly:

1. Schůzová činnost a vzdělávání.

Všechny schůze výboru proběhly dle plánu. Byl dodržován pevně dohodnutý termín a schůze probíhaly téměř vždy první úterý v měsíci. Celkem jich bylo 11. Účast na těchto schůzích, se již zlepšila. Jsou přístupné i pro všechny členy naší ZO a budeme rádi, když se kdykoliv dostaví hlavně důvěrníci. Při této příležitosti bych chtěl opět poděkovat př. Šturmovi za poskytnutí azylu v jeho firmě při výborových schůzích a při výplatách dotací. Ušetří nám tím čas i peníze. Členské schůze byly 2, včetně výroční a byly na nich odborné přednášky.

16.3. př. Jindra přednášel na téma racionalizace.

16.10. př. Žák na všeobecná témata.

Předpokládáme, že přednášky budou pokračovat i v budoucnu, neboť v tom vidíme cestu, jak zlepšovat přístup našich členů k chovu zdravých včel. Je proto na Vás všech, abyste se těchto přednášek zúčastňovali, neboť na nich získáte zkušenosti od praktiků.

2. Zájezdová činnost.

Po dohodě výboru byl opět uskutečněn oblíbený zájezd. Tentokrát jsme se vydali až na Moravu. Nejprve byla exkurze ve výrobním podniku svazu, Včelpo Jablonany, kde nás provedl ředitel. Poté jsme odjeli na prohlídku jejich rozmnožovací stanice. Následovala exkurze a oběd v pivovaru Černá Hora. Dále

jsme navštívili rozmnožovací a chovnou stanici Brno-Kývalka. Na zpáteční cestě jsme navštívili včelařské zařízení a muzeum Rosice.

3. Finanční pomoc od OU .

V loňském roce jsme obdrželi finanční příspěvky na činnost od OU Dalovice, Bukovno, Strašnov, Březno, Bradlec, Hrdlořezy, Dolní Stakory, Nepřevázka, Krnsko, a od Zemědělského sdružení Bukovno 10.000.-Kč. Všem jmenovaným organizacím bylo písemně poděkováno a zároveň jsme je znovu požádali v rámci jejich možností o příspěvek i na tento rok. Peníze byly použity na léčení včelstev, zakoupení pomůcek na léčení a pro vzdělávání našich členů. Matky tentokrát organizací zakoupeny nebyly, ale opět si každý mohl objednat matečnický od př. Klukase, které pak přivezl př. Dvorský.

4. Včelařský zpravodaj.

V roce 2001 jsme začali vydávat vlastní tištěný Včelařský zpravodaj, ve kterém Vás informujeme o různých včelařských zajímavostech i organizačních záležitostech. Pro zaneprázdnění př. Ottomanského jsme od vydávání Zpravodaje upustili.

5. Soupis včelstev.

Byl proveden jako obvykle přes důvěrníky a posloužil jako podklad pro výplatu dotací na zazimování včelstev. Podklady byly předány v požadovaných termínech na svaz. Ze soupisů vyplývá, že k 1.1.2014 má naše ZO 788 včelstev a 102 členů, což je téměř stejné jako loni. Stav jsou uváděny bez př. Křoviny, který není členem svazu. Od 1.1.2014 se do naší ZO přihlásilo 15 členů ze ZO Rovensko pod Troskami. V průběhu roku zemřel př. Kovář. Členství ukončila př. Moravcová z Kosmonos a př. Matoušek z Března přestoupil do ZO Dol. Bousov. Mezitím jsme přijali 2 nové členy. Vnuka př. Krále a př. Kupku. Potěšitelné je, že se většinou hlásí mladší včelaři, takže věkový průměr naší ZO se oproti ostatním ZO v okrese stále zlepšuje. Bez včel jsou př. Sluka, Melichar, Mareček, Špringl, Hodbod'. V ZO převažují včelaři s 1 až 10 včelstvy. Při této příležitosti upozorňuji všechny naše členy, kteří mají včelstva umístěná mimo oblast naší ZO, na nutnost registrace u ZO, kde mají včelstva umístěna. V souvislosti s Žádostmi o dotace, byla loni kontrola počtu a stavu včelstev, kterou jsme již před tím iniciativně sami prováděli, nařízena svazem a byla tím podmíněna výplata dotace 1D. Svaz sám zpřísnil vyplácení dotací a podmínil to kontrolou počtu a stavu včelstev. Je také nutné, aby byly i pro Hradištko nahlášeny stejné počty včelstev, jinak dochází při porovnání k rozdílům. Výbor ve spolupráci s důvěrníky bude i nadále pokračovat v kontrole počtu včelstev, neboť je to i možnost, ověřit zdravotní stavy včelstev v naší ZO.

6. Výplaty dotací a příspěvků

Státní dotace na zazimování byla sice plánována ve výši 180,- Kč na včelstvo, ale nakonec činila 138,- Kč. Chtěl bych ještě podotknout, že je velice smutné, že se

pro peníze opět nedostavilo několik včelařů, ačkoliv posíláme pozvánky každému zvlášť. Museli jsme je obvolávat a to nám komplikuje vyúčtování a stojí další peníze. V nejbližší době i letos bude opět vyplacena dotace 10,-Kč na včelstvo ošetřené AER. I proto doporučujeme všem včelařům používat aerosol. Někteří členové dostali i dotaci na nákup zařízení. Další informace o evropských dotacích pro jednotlivé včelaře a případných změnách, budou zveřejněny ve Včelařství. Pokud se týče dotací na léky, dostáváme léky z výzkumného ústavu již za cenu s dotací, takže odpadají nepříjemnosti s vyúčtováním. Pokud se týká krajské dotace pro začínající včelaře, nemám žádné informace.

7. Letní a podzimní ošetření v r.2013.

Protože výsledky vyšetření měli z roku 2012 byly nejen v naší ZO, ale v celém okrese byly velmi dobré, rozhodla naše veterinářka, že se provede na podzim pouze klasické ošetření fumigací a aerosolem a v létě se použije Formidol. V naší ZO ještě použijeme fureto. Vzhledem k příznivému počasí, byly aerosol a fureto použity minimálně. Dle hlášení jednotlivých důvěrníků, bylo léčení provedeno. Znovu připomínám, že je bezpodmínečně nutné provádět monitoring, zlepšit a zintenzivnit techniku léčení a to zvláště v letních měsících. ZO Vás vybavila na zkoušku jak odpařovači, tak mřížkami na monitoring, tak je potřeba to využívat.

8. Letošní odběr a vyšetření měli.

Ještě není k dispozici.

Na úplný závěr mi dovolu,te, abych vyslovil poděkování za minulý rok všem, kteří jste se podíleli aktivně na práci našeho spolku a hlavně pak členům výboru. Zvláště však musím poděkovat za vykonanou práci všem důvěrníkům, bez jejichž spolupráce by asi nebylo možné všechny úkoly zdárně plnit. Úplně na konec bych chtěl popřát Vám všem pevné zdraví, plno medu a jen samou radost s našimi včeličkami.

Chceme, aby autentičnost tohoto dílčího Almanachu za posledních pět let byla co největší a proto i nadále budeme citovat z jednotlivých zpráv o činnosti, které byly předkládány na členských schůzích. Bohužel za rok 2014 se nám její originál nepodařilo objevit a tak budeme citovat z Kroniky obce Hrdlořez, která každoročně po nás požaduje kopii zprávy, aby tak mohla zachovat pro budoucí věky střípky i naší včelařské historie. Je nám to líto, ale museli jsme veškerou dokumentaci naší bývalé ZO Mladá Boleslav odevzdat na sekretariát ČSV a tak dne 17.11.2016 (tedy po roce od zániku ZO Mladá Boleslav z důvodu vystoupení valné většiny členů) si zástupci okresní organizace tuto dokumentaci protokolárně převzali.

Následuje citace z kroniky obce Hrdlořez:

Činnost Včelařského spolku pro Mladou Boleslav a okolí v roce 2014

- dříve Základní organizace Českého svazu včelařů

V roce 2014 ZO ČSV Mladá Boleslav na své výroční členské schůzi 27.1.2014 drtivou většinou hlasů přítomných včelařů odhlasovala delimitaci od Českého svazu včelařů (ČSV). Důvodem bylo především to, že současný ČSV je organizován centralisticky, kdy není respektováno historické právo včelařských spolků se plnoprávně účastnit řízení a kontroly hospodaření ČSV. To vedlo k tomu, že vrcholoví funkcionáři způsobili a působí i nadále škody na majetku Svazu a tedy i jeho členů a ti nemají faktickou možnost to nějak ovlivnit. Apatie členů ČSV je taková, že s nimi nepohnula v minulosti ani ztráta firmy na zpracování medu Včela Předboj a.s., kterou ČSV vlastnil, v hodnotě cca 100 mil. Kč. Také v nedaleké minulosti způsobili minulí funkcionáři škody ve výši několika milionů Kč, jež za ně zaplatí členové ze svých příspěvků.

Důvodem delimitace tedy byla snaha ochránit majetek spolku a morálně nepodporovat zdiskreditovanou strukturu svazu. O úmyslu delimitace byl ČSV informován 1.2.2014. Výsledkem bylo jednání s novým předsedou, který naše požadavky uznal, avšak v průběhu roku neučinil k narovnání vztahu s naší organizací prakticky nic. Úkol dokončit delimitaci a oddělení se od ČSV musí tedy dotáhnout nový výbor našeho spolku, který byl zvolen v únoru 2015 na výroční členské schůzi, která správnost delimitace znovu potvrdila.

Rok 2014 byl pro včelaře asi jeden z nejhorších za posledních 50 let. Snůškové poměry byly téměř nulové především kvůli nepříznivému počasí jak na jaře, tak i v létě. V některých organizacích se stávalo, že včelstva uhynula včelařům hlady již v létě. V našem spolku se nic takového nestalo.

Vážná situace v průběhu roku 2014 byla i v oblasti zdravotního stavu včelstev. Monitoring varroázy - kleštíka, který naše organizace pravidelně provádí, nám pomohl včas zasáhnout a tohoto parazita ve včelstvech omezit tak, že zimní úhyny byly jen 8,5%, když naproti tomu ztráty na včelstvech přesáhly celostátní průměr 30%.

V roce 2014 jsme pro členy spolku uspořádali několik přednášek a také včelařský zájezd do Jižních Čech, kde jsme navštívili včelaře a novátora Jiřího Přesličku a také krokodýlí farmu v Protivíně.

Včelstva naší členové včas zazimovali a provedli preventivní ošetření proti varroáze ekologičtějšími prostředky než, které jsou běžně užívány. Cílem je zajištění nejen dobrého zdravotního stavu našich včelstev, ale také vytvořit předpoklady pro kvalitní med bez reziduí léčiv v roce 2015.

V roce 2015, který byl, jak jsem již psal, zlomový došlo k zásadní změně, kdy z vazalského spolku se stal svobodný spolek a všichni jeho noví členové se

rozhodli, že chtějí vzít svůj osud do vlastních rukou a neúčastnit se věcného i morálního rozkladu včelařského oboru ze strany mocenských struktur ČSV a za nečinného přihlížení nejširší členské základny.

Citujme ze Zprávy z Valné hromady již nově vzniklého spolku ze dne 2.4.2016, kterou za rok 2015 přednesl její tehdejší předseda spolku Ing. Leoš Dvorský:

Vážení přátelé, kolegyně, kolegové.

Kdybych měl podávat jen zprávu VSMBO za rok 2015, byla by to velmi krátká zpráva. Spolek byl totiž zaregistrován v listopadu 2015 a to je krátká doba na hodnocení. Proto se vrátím i k naší činnosti, kdy jsme ještě působili pod hlavičkou ČSV.

Zima 2014 - 2015.

V tomto období v ČR byly zaznamenány 40% ztráty, což bylo tehdejšími funkcionáři ČSV hodnoceno jako všechno možné, jen ne jako plošný úhyn včelstev. Naskytá se zde otázka, jak by se tvářila SVS, kdyby takto uhynulo 40% stavu skotu, prasat nebo drůbeže.

My, i díky vám a dobré práci včelařských důvěrníků jsme zaznamenali jen 8,5% ztráty. Je to i proto, že se varroáze věnujeme celý rok a neaplikujeme do včelstev chemikálie hlava nehlava a nenecháváme tak naše včelstva zchoulostivět.

Snůškové podmínky:

V loňském roce byla opět relativně normální snůška. Včelstva přinesla nektar z ovocných stromů, řepky, částečně akátů a po delší době byla i medovice.

Naopak výpadek byl u javorů. Pozdější snůška u nás není.

Zájezd:

V loňském roce jsme, jako téměř každoročně, vykonali zájezd na ČM Vrchovinu k panu Koblížkovi. Jedná se o mladého velkovčelaře s progresivními včelařskými metodami. Jeho průměrné výnosy kolem 120 kg mnohým ale mohly připadat jako sen.

K 1.9.2015 jsme zazimovali 1020 včelstev a počet včelařů naší, tehdejší ZO byl 126 včelařů. Průměrný věk klesl z 59 let na 58 roků.

V loňském roce pokračovala naše přednášková činnost a nejvíce asi zaujala přednáška MUDr. Hubače o včelích produktech a apiterapii. Její druhá část je plánována na letošní rok.

Po říjnové členské schůzi výbor tehdejší ZO udělal, co mu bylo uloženo Usnesením.

Založen a zaregistrován byl nový VS MBO, který historicky navazuje na tradice našich předků. Majetek i finanční prostředky jsme převedli legální cestou do nového spolku, založili SF.

Jako projev dobré vůle jsme za starou ZO Mladá Boleslav provedli daňové přiznání a vyúčtování daně ze mzdy a s čistým stolem vstoupili do nového roku v novém spolku.

Členové nového spolku dnes dostávají dva včelařské časopisy, jeden v digitální podobě.

Jaké jsou plány do budoucna nového spolku?

Především nás čeká náročná práce na poli tlumení včelích nákaz, především varroázy, dále budeme rozšiřovat náš chovatelský okrsek.

Na poli vzdělávání připravujeme několik přednášek a kurzů, především pro začátečníky. Budou ale organizovány rychlou formou tzv. dnů otevřených dveří.

Do budoucna bychom rádi zavedli společné akce, jako jsou ochutnávky medoviny, medu.

Tradičně dobrou spolupráci máme s okolními obcemi, které nám do rozpočtu přispívají finančními dary, jež využíváme povýše zmíněné úkoly.

Tak jako v minulosti se chceme opírat o podporu všech členů a především našich včelařských důvěrníků, kterým je jednání výboru vždy otevřeno.

Vážení přátelé. I když v loňském roce jsme zvolili nový výbor a důvěrníky, dnes máme v programu volby znovu. Je to proto, že se již řídíme vlastními stanovami a novými volbami tak naplňujeme jejich obsah.

Děkuji vám za pozornost a přeji hodně úspěchů v jednání dnešní Valné hromady VS MBO.

V roce 2016 se uskutečnila Valná hromada 3.12.2016. Na jejím programu byla i zpráva za rok 2016. Její znění přednesl předseda Ing. Leoš Dvorský. Zpráva se nám nedochovala a tak budeme její znění čerpat ze Zápisu této valné hromady. Jedná se o Zprávu o činnosti od poslední schůze, která se konala 2.4.2016.

Jedná se o historicky první Valnou hromadu Včelařského spolku pro Mladou Boleslav a okolí z.s. od jeho založení a po 104 letech od založení původního spolku v roce 1912. Došlo tak k obrodě spolku. Snažili jsme se o partnerskou spolupráci s ČSV na bázi rovnoprávnosti, ale po prvních společných dohodách se ukázalo, že nic z dohodnuté spolupráce není pravda. Uskutečnila se i setkání na ministerstvu zemědělství (MZe) o dotacích (náměstek ministra Ing. J. Šír), ale bohužel bylo konstatováno ze strany ministerstva, „že na principu jednoho administrátora dotace 1.D se nic měnit nebude“. Chtěli jsme prosadit princip, že

se o své členy postaráme tak, jako se starají o své členy základní organizace ČSV, předáme sumární požadavky na dotaci na Státní zemědělský a intervenční fond, stejně jako ČSV za své členy, ale rozhodnutí MZe bylo, že důvěřuje ČSV, které na základě své vnitrosměrnice stanovilo, že „nečlenové“ ČSV musí podat Žádost o dotaci u základní organizace ČSV, u které má včelař umístěna svá včelstva. Tam, kde žádná organizace neexistuje = „bílé místo na mapě“, tak tito včelaři musí požádat o dotaci na sekretariátu ČSV v Praze. Diskriminací, kterou obsahovala zmíněná vnitrosměrnice je skutečnost, že výplata v hotovosti se uskuteční pro „nečleny ČSV“ pouze na základě úředně ověřené plné moci. Členové ČSV však mohli mít plné moci neověřené. Celou záležitost jsme vyřešili uvedením čísla bankovního spojení na Žádosti o dotaci a pouze pro 5 členů našeho spolku se vyzvedly peníze v Praze na sekretariátu na základě této ověřené plné moci. Můžeme konstatovat, že se dotace 1.D vyplatila všem žadatelům. V období od požádání o dotaci do jejího vyplacení proběhla i kontrola stavu počtu včelstev u vybraných žadatelů o dotaci. Kontrolu provedl předseda kontrolní komise ČSV – př. Josef Hanuška a z kontrolovaného počtu cca 130 včelstev u 11 včelařů nebyly zjištěny žádné nedostatky.

Ošetření chemickými preparáty bylo provedeno na základě doporučení vedení našeho spolku po 28.10.2016. Pouze 2 včelaři započali s ošetřením o 2 dny dříve, což je v přijatelné toleranci. V příštím období by bylo potřeba dbát uvedených pokynů a neošetřovat ve zbytečné míře a v období, kdy je ve včelstvech zavíčkovaný plod.

Jaký byl včelařský rok? Zima byla mírná, pro včely ne ideální, očekávaly se problémy s kleštíkem (*Varroa destructor*) a hlavně při nákaze v kombinaci s viry a *Nosemou ceranae*. Zatím se nějaké velké úhyny nezaznamenaly.

Jaro bylo příznivé, výnosy průměrné. Jednalo se o květovou snůšku, medovice žádná nebyla.

V létě jsme uskutečnili zájezd na Bruntálsko, kde jsme navštívili velkovčelaře př. Kolomého a chovatele matek př. Plška.

Prováděli jsme společně se včelařskými důvěrníky i letní monitoring přirozeného spadu tohoto roztoče. Je nutno konstatovat, že ne všichni důvěrníci poskytovali pravidelně svá data. Je nutné v příštím období tuto situaci zlepšit.

Ing. L. Dvorský pořádal i praktický seminář pro začínající včelaře na své včelnici, nutno však konstatovat, že ze strany začínajících nebyl nijak velký zájem. Je nutné více využívat znalosti o přirozeném biorytmu včelstev a využívat k dalšímu rozchovu včelstva, která bez problému přezimují a mají znaky varroarezistence. Je třeba tvořit až 50% úroveň stavů v podobě oddělků s výměnou matek, „ředi“ se tak množství roztoče a šlechtí se tak na odolnost včelstev proti nemocem.

V roce 2017 se nebude plošně odebírat časopis Moderní včelař. Stává se z něj měsíčník a jeho předplatné pro všechny členy by spotřebovalo veškeré členské příspěvky (cca 85000,- Kč).

Zemřel př. Pabiška starší, byla uctěna jeho památka.

Po skončení organizačních procedur se uskutečnilo pokračování přednášky př. MUDr. Radka Hubače na téma využití včelích produktů (jed, pyl, propolis, mateří kašička) v léčbě lidí.

Vážení přátelé,

toto je tedy naše historie od roku 2012. Chtěli jsme vás všechny informovat o skutečnostech, v původním znění, ze skutečných historických materiálů, abyste měli autentický zážitek – „jak to tenkrát vlastně bylo“.

Nyní se však ještě vraťme k roku 2017. O organizačních věcech jsem vás informoval v úvodu mého příspěvku. Ted' jen ke „včelařině“. V letošním roce (zima 2016 – 2017) byla zima konečně po několika teplých zimách opět zimou, která našim včelstvům prospívá. Byla to zima mrazivá a relativně krátká. Bohužel jarní rozvoj tradičně zbrzdily dvě studené, mrazivé noci v průběhu dubna a tak akáty opětovně mnoho medu nedaly. Bylo to hodně rozdílné. Pokud tyto stromy ležely v mrazových kotlinách, pak květy pomrzly. Na některých místech, hlavně nad údolími však kvetly. Hlavní zdroj jarní snůšky byl tudíž jen na řepkách. Bohužel její ošetřování pesticidy včelstvům i ostatní opylovačům nesvědčí. Ukazuje se a výzkumy z okolních států Evropy to prokazují, že celkově hmyzu ubývá a blíží se tak asi apokalypsa všech ostatních druhů jako jsou další druhy v potravním řetězci, kteří jsou na hmyzu potravně závislí. Lípy nedaly nic a tak v řadě oblastí, nejen našeho kraje, ale i celé země nebyla vůbec žádná snůška již od 15.6.. Máme ale signály z podhorských a horských oblastí, že zde „les medoval“ a zde si včelaři pochvalují letošní velmi dobrou snůšku.

Z výše uvedených důvodů si i myslíme, že z nedostatečné snůšky a malých zásob a dále nadměrným používáním chemie u zemědělců v naší „průmyslové krajině“ byla včelstva v nížinách oslabena a proto se na podzim ve zvýšené míře objevovaly loupeže. Z valné většiny to postihlo i oslabená včelstva, která trpí komplexem varroáza + virová onemocnění + Nosema ceranae. Tento smrtelný „koktejl“ pak mnoho včelstev nevydrželo a uhynulo nebo bylo vyloupeno již na podzim. Ať se nám to líbí nebo ne, důvody ukazují na skutečnost, že v zahraničí popisované příznaky CCD máme i u nás v republice. Musíme proto rozchovávat jen genetický materiál, který se v konkrétní oblasti osvědčil, jehož příroda svým přírodním výběrem zachovala a my bychom za tento materiál měli být vděční. Osvětou by měl každý včelař i ve svém okolí upozorňovat na skutečnost nesmyslného používání chemie v životním prostředí. To nejen obecně, ale i například upozornit svého sousedy nebo rodinného příslušníka, že v zahrádce může chemii omezit či úplně vyloučit. Podívejme se, jak to vypadá dnes na vesnici. Všude tůjky, sestříhané trávníky, ošetřené herbicidy, aby nám nedej bože zde nic nevykvetlo, vykáčené vysokokmenné odrůdy ovocných stromů, vykáčené keře lísek, jív a dalších pylodárných stromů a keřů, k tomu použití totálních herbicidů typu Roundapu a navíc nadměrné použití i chemie ve vlastních včelstvech. Pak se divíme výskytům rakovin, alergií a dalších onemocnění už i u malých dětí. Zamysleme se každý doma nad tím, jak opravdu každý k tomuto negativnímu působení člověka osobně přispívá. Vraťme se ke svým kořenům a potvrďme, že jsme „Člověk moudrý, též člověk rozumný, běžně označován jako člověk, což je ale také označení celého rodu Homo, jenž je jediným žijícím druhem rodu

Homo. Je pro něj charakteristické vertikální držení těla, rozumová inteligence a schopnost mluvit. [Wikipedie](#)"

Zamysleme se nad tím, je tomu skutečně tak???

V Mladé Boleslavi – říjen 2017 – Ing. Jiří Šturma, provizorní předseda

Jsme skupina včelařů z oblasti kolem zámku Hrubá Skála a blízkého okolí.

V minulosti jsme byli členové ZO Rovensko pod Troskami, toto členství jsme ukončili v listopadu 2013 z důvodu neshod v komunikaci s vedením ZO ČSV. Od prosince 2013 jsme přestoupili ke spolku včelařů pro Mladou Boleslav a okolí.

Tato skupina se sblížila na konci roku 2011, kdy nám v okolí padlo velké množství včelstev.

Začali jsme používat alternativní způsoby ošetřování včelstev kyselinou mravenčí (KM). Scházíme se na pracovních schůzkách cca 10x do roka, probíráme situaci se zdravotním stavem včel, seznámíme se s problematikou ošetřování včelstev proti varroáze, upřesníme techniku, dohodneme termíny „léčení“ tak, aby proběhlo pokud možno ve stejnou dobu v celé oblasti. Obvykle si promítáme nějaký film se včelařskou tematikou, či záznam z nějaké přednášky, abychom se vzdělávali. Při každé schůzce si vyměňujeme vlastní zkušenosti s chovem včel.

V dubnu 2014, jsme zachytili výskyt poškozených včel u jednoho včelaře. Po poradě s přítelem Dvorský a Šturmou jsme okamžitě plošně nasadili odpařovače KM MITEGONE, v červnu byla zasažená včelstva stabilizována.

Společná setkání

Rok 2014	13 schůzek	s průměrnou účastí 80%
Rok 2015	11 schůzek	s průměrnou účastí 75%
Rok 2016	10 schůzek	s průměrnou účastí 70%
Rok 2017	7 schůzek	s průměrnou účastí 82% (1-7 měsíc)

Každý měsíc se scházíme týden po schůzce výboru v MB a 1x ročně se scházíme na včelnici k prodlouženému společenskému odpolední včetně hudby a zpěvu. Na závěr roku pořádáme rozloučení s rokem. Při společných schůzkách se scházíme s rodinnými příslušníky. Společenská sezení nám příjemnější hudbou a zpěvem přátelé Kořínek, Báča a Janeček. Jednou ročně pořádáme společný zájezd k zajímavým včelařům na příučenu a s návštěvou kulturní památky. Například přítel R. Hubač, A. Klukas, T. Moravec, L. Dvorský. Jedenkrát ročně pořádáme přednáškový den pro včelaře.

V současné době máme 22 členů, okruh se rozšířil a zahrnuje obce Leskov, Volavec, Podtýn, Ktová, Rokytnce, Doubravice, Sedmihorky, Krčkovice, Hnanice, Turnov, Ploukonice.

V Hrubé Skále – říjen 2017 - Petr Kořínek, Josef Tobiška

Zpráva o finančním hospodaření Včelařského spolku pro Mladou Boleslav a okolí z.s.

Ke dni účetní uzávěrky 30.09.2017 tvořily majetek spolku:

- peněžní prostředky – 234.367,65 Kč
- inventář – 19.434,00 Kč
- majetek celkem: - **253.801,65 Kč**

V roce 2017 měl spolek k 30.9.2017 tyto **příjmy**:

- příspěvky od obcí.....	61.000,00 Kč
- za semináře a přednášky.....	0,00 Kč
- členské příspěvky.....	5.330,00 Kč
- prodej Formidolu, kyseliny mravenčí, sklenice..	52.336,00 Kč
- tržba za opylovací službu.....	10.000,00 Kč
- průběžné položky	50.000,00 Kč
- úroky SF (po odpočtu daně)	27,72 Kč
- ostatní příjmy	10,57 Kč
Celkem	178.704,29 Kč

Výdaje spolku byly tyto:

- výdaje na schůzovní činnost, dary.....	11.085,00 Kč
- náhrada cestovních výdajů.....	4.263,00 Kč
- výdaje na „léčiva“ a kyselinu mravenčí.....	49.379,00 Kč
- DPP + odměna funkcionáři.....	20.240,00 Kč
- poštovné, kancelářské potřeby, sklenice.....	24.943,00 Kč
- ost. služby – lab. rozbor, internet	9.682,00 Kč
- poplatky za výpisy z účtu	1.748,00 Kč
- srážková daň	3.569,00 Kč
- průběžné položky	50.000,00 Kč
- ostatní výdaje	13.176,45 Kč
Celkem	188.085,45 Kč

Pokladna	Běžný účet		
	Era	Svépomoc. fond	Celkem
PS 78.058,00	150.437,08	15.250,58	165.687,66
Příj. 29.618,00	149.058,57	27,72	149.086,00
Výd. 89.846,00	98.239,45	0,00	98.239,45
Zůst. 17.830,00	201.256,00	15.278,30	216.534,50
Celkem finanční prostředky 234.364,50 Kč			

Ve finančním roce 2017 tedy bylo k 30.09. :

- přijato.....	128.704,29 Kč
- vydáno.....	138.085,45 Kč
-	
- zůstatek na účtech a v pokladně.....	234.364,50 Kč
z toho: na běžném účtu:	201.256,20 Kč
svépomocný fond:	15.278,30 Kč
v pokladně:	17.833,00 Kč

V Mladé Boleslavi - 3.10.2017 - Ing. Radko Radoš

INVENTÁŘ VSMBO z.s. k 30.09. 2017

Inventární číslo	Název	číslo Dokladu	rok	Pořizovací cena Kč	Zůstatková cena Kč
	Aerosoový vyvíječ OPS Náchod	118	1988	920	0
	Aerosoový vyvíječ WAT 1	35	1988	920	0
	Aerosoový vyvíječ WAT 1	34	1994	1800	0
	Aerosoový vyvíječ WAT 1	44	1996	1400	0
K1/97	Kompresor BACK – PACK	23	1997	13995	0
	Aerosoový vyvíječ WAT 1	24	1997	1700	0
K2/98	Kompresor BACK – PACK	16	1998	17000	0
	Aerosoový vyvíječ WAT 1	17	1998	1920	0
K3/99	Kompresor BACK – PACK	33	2000	18590	0
	Rezpirátory a vložky	26	2005	3700	0
K5/06	Kompresor	15	2006	19700	0
K7/10	Kouřový vyvíječ GRIFIN		2010	2955	0
K8/11	Kouřový vyvíječ GRIFIN	47	2011	3508	0
K9/12	nový Datavideoprojektor		2012	11413	1493
K10/12	Notebook Fujitsu		2012	15157	1983
K11/14	Ozvučovací technika		2014	10309	2662
K13/14	Propanbutanové bomby 2kg/2x		2014	847	219
K14/15	Tiskárna HP LJ 400		2015	2420	2017
K15/16	Externí paměťový disk Kouřový vyvíječ GRIFIN		2016	6318	5265
K16/17	(Hr.Skála)	29	2017	3340	3340
K17/17	Ultrazvukový generátor VKS	33	2017	2456	2456
				140368	19434

Zpráva kontrolní revizní komise na valné hromadě 11.11.2017 **Včelařský spolek pro Mladou Boleslav a okolí z. s. (VSMBO)**

Vážení přátelé,

scházíme se po roce a revidujeme uplynulé období od poslední valné hromady z 3.12.2016. Výbor se schází pravidelně každé první úterý v měsíci kromě jednoho prázdninového termínu. Informovanost našich členů probíhá dlouhou dobu mailovou korespondencí, ale dnes i prostřednictvím webových stránek, kde máme veškeré informace zachovány a jsou k nahlédnutí veřejně.

Výbor v termínech zajišťuje úkoly nutné pro chod spolku. Tj. zajištění a nákup „léčiv“, preventivní monitoring kleštika, zajišťuje přednášky a kurzy, jak pro začínající, tak pokročilé včelaře.

Celkem za uplynulé období proběhlo 13 přednášek:

Proběhl přednáškový den v Sedmihorkách, přednáška na Soukromé škole a školce pro děti v Kosmonosech, zájezd k př. Moravcovi ve Smržově u Českého Dubu, př. Marx měl přednášku na téma chov matek, Kurz včelích nemocí spojený s mikroskopováním přednášel př. Z. Klíma. Další probíhaly v rámci schůzí výboru s důvěrníky.

Došlo ke změně vedení, kdy předseda př. Dvorský k 6.6.2017 odstoupil z funkce ze zdravotních důvodů.

Dotace a dary od obcí, které jsme obdrželi, byly ve výši **61 000 Kč**.

Byly to: Dolní Stakory, Strašnov, Písková Lhota, Březno, Bradlec, Karlovice, Kosmonosy, Hrubá Skála, Mladá Boleslav, Nepřevázka a Hrdlořezy.

Hodnota inventáře po odpisu k 9/2017 je celkem **19 434,0 Kč**.

Kontrolou finančních dokladů a bankovních výpisů v daném období nebyly shledány nedostatky. Vše je evidováno a založeno v 50 položkách.

- příjem organizace za uplynulé období činil **128 704,29 Kč**
- výdaje organizace byly ve výši **138 085,45 Kč**
- zůstatek na účtech a pokladně k 30.9.2017 je **234 364,50 Kč**

Po celkové kontrole vykázaných výsledků doporučuje kontrolní a revizní komise vyplatit jednateli a pokladníkovi odměnu po **4000,- Kč čistého tj.** po zdanění.

Revizní komise: př. Kolátor, př. Knotek, př. Ulman

„BEZ JEDU TO NEJDE ?“

V současné době se ve včelařské veřejnosti i denním tisku probírá, zda je současná chemická cesta tlumení varroázy tou správnou cestou, nebo zda jsou možné i jiné postupy, kterým říkáme biotechnické. Tímto článkem bych chtěl trochu přiblížit, jak současná tzv. metodika vznikala a kde má slabiny.

Je obecně známo, že včely druhu *Apis cerana* (Včela východní – A.c.) se s kleštíkem dokáží vypořádat. Z vlastní zkušenosti ovšem vím, že i některá včelstva druhu *Apis mellifera* (A.m.) se dokáží s kleštíkem vyrovnat bez chemického ošetřování a to jak ve volné přírodě, tak i v našich moderních úlových soustavách. Byla to právě včelstva z volné přírody, u kterých jsem se inspiroval při tvoření své metodiky ošetřování včelstev.

Co je „varroáza“?

Říkáme, že varroáza je komplexní onemocnění způsobené roztočem *Varroa destructor*. Dnes je toto onemocnění charakterizováno především různým mixem virů, houby *Nosema apis* (N.a.) a *Nosema ceranae* (N.c.). Protože se jedná o komplexní onemocnění, je jasné, že variant může být mnoho. Pro své účely jsem si před několika lety varroázu rozdělil na skupiny A,B,C.

Za varroázu typu A označuji onemocnění, kde skutečnou příčinou je přemnožení kleštíka. To je však varianta dnes poměrně snadno řešitelná.

Typem B označuji takovou varroázu, kdy převládá poškození virem deformovaných křídel, případně v kombinaci s N.a. I tento typ je poměrně dobře řešitelný a provedeme-li zásah včas, nepoškodí-li výrazně včelstva. Je důsledkem především nárůstu počtu kleštíka.

Typem C pak označuji takovou varroázu, kde při poškození včel převládá mix virů akutní a chronické paralýzy případně ještě za přítomnosti N.c.(ta je zvláštním fenoménem). Zde existuje několik variant a právě tento typ nám způsobuje největší ztráty. V mnohém připomíná klasické CCD – Colony Collapse Disorder (česky syndrom zhroucení včelstev). Při včasné rozpoznání a zásazích je však také řešitelný.

Jak je vidět, včasná diagnostika je naprosto nepostradatelná. Současná metodika ji však nenabízí.

Každá z těchto skupin má své symptomy a také řešení a zdá se, že vše je zvládnutelné, jak ukazuje praxe. Co řešitelné nebo spíše neodhadnutelné není, je jedna z variant skupiny C, kde může být spouštěčem, urychlovačem např. nějaký pesticid. Tak tomu některé zkušenosti našich včelařů nasvědčují.

Vím, že mne za toto dělení někteří kritizují s odkazem, že tak doposud nikdo neučinil. To ovšem není můj problém. Já mám raději jasno a řeším věci na základě znalosti, ne jen odhadů, jak se dnes prakticky vždy děje. I toto se podílí výraznou měrou na plošných úhynech - nejsme schopni definovat problém a pak střílíme tak zvaně od boku. Včelaři se baví o varroáze a ve skutečnosti často každý mluví o něčem jiném. Ptám se, není lepší problém přesně identifikovat a pak řešit, než jen zoufale hledat odkazy na internetu v domněnku, že mi někdo dá návod k řešení? S názvy ať se zabývají třeba ti na vysokých školách. Od toho tam jsou. Mne, jako praktického včelaře zajímá včasné řešení varroázy a toto dělení mi v tom rozhodně pomáhá.

Kdy k nám byl kleštík zavlečen a jak se vyvíjel současný chemický přístup k tlumení varroázy?

Kleštík byl u nás poprvé zaznamenán v r. 1978 na Svitavsku a odtud se začal šířit do celé republiky. Můžeme říci, že od r. 1981 byl prakticky na celém jejím území.

V té době nebyly žádné znalosti a také prostředky k rychlému tlumení roztoče V.d., nikdo nepředpokládal, že tzv. varroáza v budoucnu výrazně změní vliv virů, *Nosemy apis* a *Nosemy ceranae*. Tehdejší znalosti nás vedly k úvaze, že když se kleštíka zbavíme, budeme mít klid. Chemická cesta byla sice považována za nejrychlejší, avšak dočasné řešení (ing. Vladimír Veselý). Proto se při zjištění i jediné samičky ve včelstvu likvidovala všechna včelstva v okruhu 5 km od ohniska. Bylo to tvrdé a ve své podstatě jisté biotechnické opatření. V jednotlivých případech někteří starší včelaři toto opatření nepřežili a odešli do včelařského nebe se svými včelami. Těžce se mi na to období vzpomíná. Už tehdy ale mnozí včelaři poukázali na to, že myšlenka je to možná dobrá, nicméně nesprávná, protože v přírodě působí jiné zákonitosti, než jsme předpokládali a k výrazným výsledkům to nepovede. To se také velice rychle potvrdilo.

Je dnes ale velmi těžké toto hodnotit. Po bitvě je každý generálem. Snahou bylo nejprve kleštíka zjistit, zastavit jeho šíření tím, že se sníží jeho počet ve včelstvech na nulu.

Poté jsme místo likvidace včelstev začali včelstva v zimě rozebírat a ošetřovat postřikem přípravkem Taktik. Sám jsem takto ošetřil s dvěma kolegy dvě zimy po sobě jdoucí polovinu včelstev v organizaci, tj. 800 včelstev každý rok. Od té doby jsem si pravděpodobně vypěstoval na účinnou látku alergii, což se projevovalo tím, že jsem za zimu měl i 5x angínu, kterou jsem před tímto obdobím nemíval. Nikomu to nepřeji, ale také mi nikdo nemůže tvrdit, že používáme člověku neškodné prostředky. Není to pravda a kdo to tvrdí, buď zcela záměrně lže, nebo je výrobcem těchto prostředků a jeho motivace je zřejmá.

Následně naše metodika začala jako diagnostiku využívat vlastně už dnes známou fumigaci. Tento zákrok jsme začali nazývat léčebným. Podmínkou však tehdy bylo doporučení ing. Veselého, který upozorňoval, že toto opatření, fumigace, musí být prováděno v období, kdy jsou včelstva bez plodu. Doporučoval v podzimních měsících izolovat matky a pak teprve zákrok provést. V horším případě zavíčkovaný plod odstranit a pak teprve fumigaci provést. Navrhoval tedy postup, který byl kombinací chemického ošetření s ošetřením biotechnickým. Bohužel naši včelaři tohoto doporučení nedbali nebo jej bagatelizovali a tak se kleštík dále množil a šířil do našich včelstev. Jak roztoče přibývalo, přibývalo i dalších ošetření. Posléze byl vyvinut i aerosol, abychom účinné látky (jedy) dostali ke kleštíkovi ještě lépe. Protože však kleštík byl stále tu a my jsme jej stále chtěli zcela zničit, začali jsme přidávat další chemická ošetření místo toho, abychom použili metody biotechnické. Včelařům se to zdálo pohodlnější. Tak jsme vlastně z metodiky, která měla původně kleštíka diagnostikovat, vytvořili metodu tzv. léčebnou. Včelařům tak přibylo další roční období, kdy se museli věnovat včelám, což včelaření zdražilo.

Postupně jsme přidali jarní ošetření, nátěr s fumigací. I zde ing. Veselý doporučoval nejprve odstranit zavíčkovaný plod a následně případně provést fumigaci. Použití nátěru však včelařům připadalo jednodušší. Protože to stále nestačilo, začal se využívat Formidol, resp. kyselina mravenčí a Gabon v průběhu roku. To nám již jaksi začalo docházet, že těžiště tlumení kleštíka je jinde než v podzimním a zimním období.

Když se podíváte na metodiku největšího dodavatele přípravků proti kleštíkovi Výzkumný ústav včelařský Dol s.r.o. (VÚD s.r.o.), nabydete dojmu, že bez jedů se dnešní včelaření neobejde. Žádné šlechtění či biotechnické postupy v ní nenajdete, ačkoliv obojí bylo v prvopočátcích

zavlečení kleštíka k nám jasně deklarováno. Je zřejmé, že v momentě, kdy přípravky na hubení kleštíka začaly být dotovány, stal se z varroázy byznys, zvláště v podmínkách monopolního postavení na trhu. To samozřejmě není výtka směrem k VUD s.r.o., ten se choval naprosto podnikatelsky racionálně. Přesto však musím brožuru "Celý rok proti varroáze" považovat za pouhý reklamní materiál a nikoliv metodiku, která by objektivně udávala možné postupy proti kleštíku.

Je ale smutné, že organizace zastupující včelaře, ale i stát a jím řízené instituce, nedokázaly pochopit a dát patřičnou váhu názorům, které ing. Veselý měl v provopočátcích zavlečení kleštíka do našeho státu a nedokázaly je uvést do praxe. Tehdy nám ale všem šlo o to kleštíka zastavit, ne na něm vydělávat. Je škoda, že včelaři volili "snadné" postupy, tedy postupy založené na stále se zvyšujícím množství chemie používané ve včelstvech, naproti tomu, aby začali využívat některé tehdy známé biotechnické postupy.

Z poznatků posledního desetiletí je zřejmé, že i přes masivní a plošné ošetřování chemickými prostředky proti kleštíku se plošné úhyny stále opakují. Protože mezi postiženými jsou v nemalé míře profesionálové, tedy ti, kteří tuto metodiku-nemetodiku (myšleno metodiku monopolního dodavatele přípravků na hubení kleštíka) dodržují bez diskuzí (nakonec znám i dva předsedy ČSV, kteří přišli o celá stanoviště), je zřejmé, že se současným přístupem není něco v pořádku, že selhává a selhávat bude, protože stále vychází z dnes už překonané teze, že varroáza závisí jen na kleštíku samém. Věří se naivně nebo záměrně v to, že je možné vyhubit kleštíka ve včelstvech tzv. na nulu, jako tomu bylo v provopočátcích jeho zavlečení k nám. Nepochopitelně se vůbec neberou v úvahu patogeny, jako jsou viry a jejich mix i s *Nosemou apis* a *Nosemou ceranae*, které jsou dnes pro varroázu charakteristické. S vlivy pesticidů např. glyfosátů, se u nás nepracuje vůbec.

Ve farmacii platí obecné pravidlo, které říká, že mezi lékem a jedem je rozdíl pouze v dávce. A v našich včelařských provozech je těch chemikálií prostě tolik, že je nelze nazývat léky. Včelstva neléčíme, ale kleštíka hubíme.

Za celou dobu hubení kleštíka se nikdo nenamáhal s vypracováním metodik, kdy přesně jednotlivé přípravky použít při jaké síle včelstva, prostoru, v jakém množství, případně v kombinaci s jinými například biotechnickými opatřeními. Nikdo se nesnažil minimalizovat množství jedů používaných k ošetření. Stále se vycházelo z přístupu diagnostického, stále více se začal uplatňovat plošný přístup, který nám výsledky nepřináší. Myslím, že si ve světle nových poznatků dnes nedovolí nikdo tvrdit, že je to přístup odborný, že je to přístup šetrný k lidem, včelstvům i produktu, kterým je především med našich včel.

Tento plošný přístup s sebou přináší postupné vytváření **rezistence** kleštíka na účinné látky a také, což je ještě horší, zcela smazává mezi jednotlivými včelstvy rozdíly v citlivosti, resp. odolnosti na kleštíka i další nemoci a velmi tím znesnadňuje selekci a šlechtění odolnějších včel.

Znovu chci ještě jednu připomenout ing. Veselého, který v počátcích zavádění podzimního i jarního ošetření jasně razil poznatek, že k ošetření musí dojít v době, kdy ve včelstvech není plod. Doporučoval tehdy izolaci matky po dobu několika týdnů (zpravidla tři) s následným odstraněním plodu i naprosto drtivé většiny kleštíka nebo odstranění zavičkováného plodu vyřezáním nebo rozškrábáním a teprve pak doporučoval chemické ošetření včelstev. Ing. Veselý tím naznačil i jeden ze znaků při selekci tzv. odolnějších včelstev a tzv. bodovém ošetření včelstev (ošetření konkrétního včelstva v konkrétní dobu, za konkrétní situace).

Bodové ošetření? Co to vlastně je?

Naše metodika-nemetodika tento termín dosud nezná. Je to proto, že se stále soustředíme na likvidaci kleštíka na podzim. Jenže když se to zcela nepodaří, co potom? Máme začít znovu bezhlavě používat paušální metody, jako doposud? Je to nutné? Myslím, že každému, kdo se varroázou zabývá trochu hlouběji, neuniklo, že na jaře včelstva na přemnožení kleštíka nekolabují nebo jen velmi, velmi zřídka. Avšak právě v této době můžeme vidět, že některá včelstva jsou většími nositeli infekce, než ostatní, jsou více kleštíkem napadena nebo se u nich dříve začíná projevovat působení kleštíka. To se projevuje např. vyšším výskytem virů, respektive různě poškozenými včelami. Toho můžeme dobře využít, zasáhnout právě u jen u těchto včelstev, a ušetřit si tak spoustu práce a nákladů do budoucna.

Například v roce 2013 v červnu byl na jednom mém stanovišti poměr infikovaných včelstev k neinfikovaným 1:14 a v loňském roce to bylo 1:20. To znamená, že při ošetření jednoho včelstva jsem si ušetřil práci s dalšími dvaceti, do kterých jsem nemusel dávat zbytečně jakoukoliv chemii.

Je až s podivem, že tak jednoduché metody naši tzv. včelařští odborníci nevidí (zřejmě i proto, že to doposud neměli od koho opsat). To by nebylo tak fatální. Smutné je, že to nevidí samotní včelaři a čekají zbytečně i několik měsíců a pak jim již ani masivní použití přípravků na tlumení varroázy nestačí a opakuje se situace jako třeba v roce 2007 a dalších.

Proč potřebujeme proti kleštíku začít používat i jiné metody jeho tlumení?

Jak již bylo uvedeno, tzv. pouze chemická cesta vede časem k rezistenci kleštíka, navíc je poměrně drahá. Jsou zde i hygienické a zdravotní aspekty, které myslím žádný objektivně uvažující včelař, nemůže pominout.

V současné době nemáme příliš mnoho alternativ v současně používaných účinných látkách v přípravcích k tlumení kleštíka. Možnosti jak je nahradit nebo doplnit, ale jsou, známe je již delší dobu a máme s nimi dobré zkušenosti. Od použití např. organických kyselin až po využití tzv. biotechnických postupů, které nám současnou metodiku mohou značně zjednodušit, zlevnit a podle mých zkušeností spolu s přísnou selekcí na odolnost i zcela nahradit.

Biologie kleštíka je úzce spjata s biologii včely. To je poznatek, který je velmi dobře využitelný v naší včelařské praxi. Také střídání různých přípravků k hubení kleštíka s biotechnickými postupy může velmi výrazně snížit nebezpečí vzniku rezistence kleštíka na různé látky.

Kdy je třeba dávat pozor?

Obecně začínáme vnímat varroázu v době, když už nám přerůstá přes hlavu a bohužel, včelaři jsou v tomto i podporováni anonymními rádci třeba na internetu. Stačí se podívat na příslušná vlákna například na Včelařské fórum a uvidíme, že téměř nikoho kleštík v době rojů a krátce po ní nezajímá. Naopak klídek, tabáček a pak všichni doslova šílí od podletí do zimních měsíců, někdy i jara. Přitom by stačilo často tak málo (viz bodové ošetřování).

Dnes již proslulá je věta jednoho z těchto „odborníků“ který tvrdil, že kleštík má geniální strategii šíření do prostoru a to je doba slídění, loupeží a krmení včelstev.

To je ale zásadní omyl. To je jen důsledek našich provarroázních přístupů ke včelaření.

Kleštík není parazit, který by zničil svého hostitele a přitom zničil sám sebe. Tak to je v přírodě.

Opačně by tomu skutečně bylo, kdyby slova dotyčného „odborníka“ byla pravdivá.

Odpověď proč tomu tak není, resp. kdy se skutečně šíří do prostoru, aby zachoval svůj druh a přitom nezničil svého hostitele, najdeme opět u včelstev žijících v přírodě. Jediné období, kdy to je možné a pro oba druhy nejvýhodnější, je doba rojení.

Rojením se kleštík přirozeně šíří do prostoru a současně se jeho populace ve včelstvu ředí.

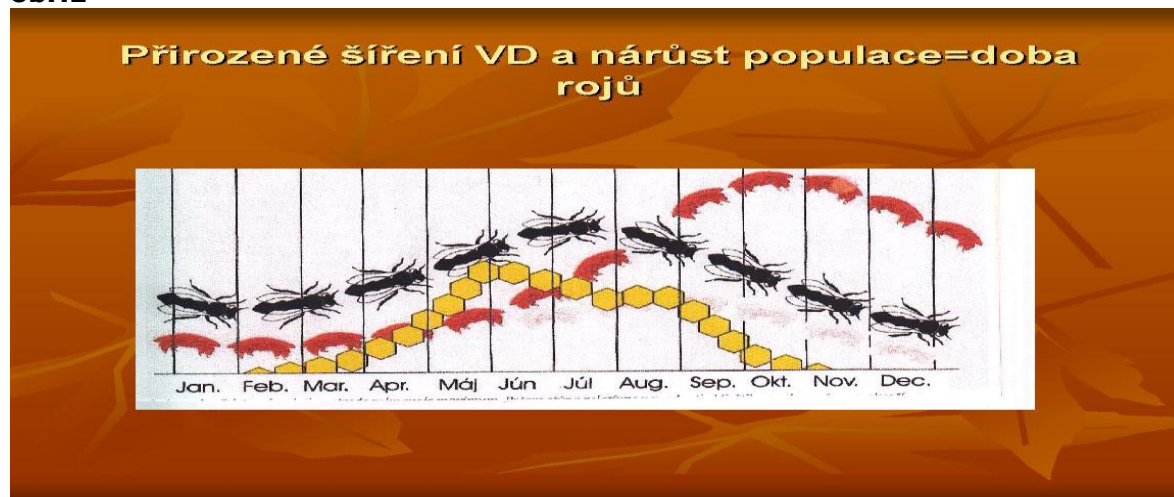
Je to právě zalétávání v době snůšky a rojů, kdy se kleštík do prostoru šíří nejvíce. V době snůšky je do každého včelstva každé cizí včele nesoucí nektar brána otevřena. Roji se pak populace kleštika ředí a současně se přirozeným způsobem dostává dále do prostoru.

Po vyrojení včelstva pak následuje v obou částech (mateřáku i roji) plodová přestávka. Ta může v jednotlivých částech původního včelstva trvat cca 3 týdny i 1 měsíc. Resp. to může trvat tak dlouho, než je v novém včelstvu vhodný plod k dalšímu množení kleštika. Roj musí najít příbytek, vystavět dílo, které musí matka zaklást a teprve pak se může kleštík začít znovu množit. To může skutečně trvat několik týdnů. V původním včelstvu pak opět trvá jistou dobu, než se mladá matka oplodní, než začne klást vajíčka. To, společně s včasným ukončením plodování, nižším infekčním tlakem, je často postačující faktor, který populaci kleštika omezí při zachování jak jeho samého, tak jeho hostitele. Tak to funguje u včelstev v přírodě, ale také u takových, která takto vedeme v našich úlech.

Jsou tu samozřejmě další faktory, jako je např. tzv. grooming (poškozování kleštika „pokousáním“ včelami), který v přírodě nastupuje mnohem dříve a včely tak mají k dispozici 1,5 - 2 měsíce navíc k omezení rozvoje kleštika.

Podíváme-li se na teoretické plodové křivky našich včelstev a populační křivku kleštika (viz obr. č.1), vidíme, že v období srpen - září populace kleštika výrazně stoupá. V této době mu včelaři navíc vytvářejí ideální podmínky k množení, neboť teprve nyní svá včelstva krmí a ta začínají znovu rozšiřovat plochy plodu a to je pro kleštika pravý ráj k množení. V přírodě by se to zpravidla tak snadno nestalo. V přírodě včelám nikdo nebere zásoby a plodování v tuto dobu již bývá zpravidla ukončeno. V dalších obdobích se objevuje (pokud vůbec) jen v krátkých cyklech a nesrovnatelně menší míře než je to při našem krmení. Dá se říci, že kdo krmí v srpnu a září, záměrně množí kleštika a nemá právo si stěžovat. Tak jsou ale naše metodiky ošetřování včelstev zpravidla postaveny a včelařské školy tyto postupy nadále doporučují.

obr.1

Pokud dokážeme vést naše včelstva tak, že budou na zimu připravena již koncem července, vezmeme kleštíku možnost se přemnožit a způsobit škody v dalším roce.

Proč je včela druhu *Apis cerana* (A.c) – včela východní vůči kleštíku odolnější?

Tato včela je příkladem toho, že se dokáže zbavit kleštíka bez pomoci člověka nebo chemie. Mechanizmy, jak toho dosahuje, jsou uvedeny v následující tabulce.

obr.2

Mechanizmy *Apis cerana*, *cerana*

- 1) Grooming
- 2) Vytěsnění V.d. na trubčinu
- 3) Nižší atraktivita (JH)
- 4) Opouští plod, migruje
- 5) Plodová přestávka, rojení
- 6) Zkrácený vývoj (19,2 dne)
- 7) VSH chování

Jsou těmito nebo podobnými schopnostmi nadána i naše včelstva?

Asi se řeknete, že nám to mnoho nepomůže, protože to naše včela neumí, jelikož se jedná o jiný druh. Není to tak zcela pravda. Byl to prof. Sokagami, který na základě faktorové analýzy dokazoval, že oba druhy si jsou velmi podobné a že se po určitou dobu vyvíjely jako jeden druh. K oddělení došlo v důsledku geografických změn před cca 8-10 tis. lety, což je doba relativně nedávná. Dnes je tato jeho hypotéza prokázána.

I když to někteří z nás nechtějí vidět i v naší přírodě se vyskytují včelstva, která kleštíku i jiným onemocněním odolávají.

Proč tomu tak je?

- 1) Včelstva v přírodě jsou více rozptýlena. Tím je nižší infekční tlak, včelstva daleko méně zalétávají, loupí. Ve včelstvu jsou více příbuzné samičky kleštíka, čímž se snižuje jejich vitalita.
- 2) Včelstva mají přirozenou stravu - med. To způsobuje, že mají komplexní stravu v důsledku čehož jsou více odolná a životaschopná, včely žijí déle. Včelstva daleko déle odchovávají trubčinu a kleštík se množí především na ní. Tímto je dělničí plod, ze kterého se líhnou i dlouhověké skupiny včel, do značné míry po určitou dobu od kleštíka ochráně. Tedy i naše včelstva dokáží kleštíka koncentrovat po určitou dobu na určité místo, kterým je právě trubčina.
- 3) Včelstva v přírodě mají přirozenou plodovu křivku, přičemž dochází k včasnému odchovu dlouhověkých včel v průběhu delšího období, než je tomu v našich úlech při současných metodikách ošetřování. Toto má vazbu na předchozí bod č. 2.

- 4) Rojením se včelstva nejen množí, ale také tím dochází k ředění populace kleštíka. Následující plodová přestávka množení kleštíka velmi brzdí.
- 5) Přirozená stavba, architektura díla. Trubčina u přežívajících včelstev je zpravidla na krajích plodového hnízda, kde jsou trubci vystaveni více infekčnímu tlaku. Kleštík se množí především zde, čímž je ale ochráněn dělničí plod. Včelstva také mohou stavět buňky velikosti, pro které mají dispozice. Může tak docházet ke zkrácení vývojového cyklu včel a tím k dalšímu omezení prostoru pro kleštíka.
- 6) Dříve ukončené plodování. V přírodě, pokud je včelstvo včas zásobené, dochází k daleko rychlejšímu ukončení plodování, plodový cyklus je o 1-2 cykly kratší než v našich úlech, resp. krmených včelstvech v srpnu a září. Tím se kleštíku opět snižuje prostor k množení.

Jak je vidět z předchozích bodů, stěžejní pro přežití včelstva v přírodě je nalézt jistou rovnováhu mezi včelstvem s kleštíkem tak, aby nedocházelo k jeho přemnožení, které může život včelstva ohrozit. Podstatné je to, že biologie kleštíka je úzce spojena s biologií včely. Ta včelstva, která toto dokáží nebo kterým je to umožněno, přežijí.

Dá se těchto poznatků nějak využít?

Také já jsem před několika lety patřil k těm, kteří se domnívali, že odolné včely vůči varroáze lze jaksi zázračně najít ve volné přírodě, přenést si je domů a pak již včelařit, nebo jsem v to občas doufal. Avšak bylo to právě takové přenesení včelstev z přírody do našich úlů, které mne z tohoto definitivně vyléčilo. Zjistil jsem, že takováto včelstva dokázala na varroázu kolabovat stejně tak rychle jako ta, která byla na varroázu vysloveně citlivá. To mne donutilo začít přemýšlet jinak, bez ohledu na to, co v oblasti šlechtění prezentovali různí zahraniční odborníci. Začal jsem se orientovat na problém samotný, na konečný výsledek a také začal spolupracovat se včelaři, kteří tento problém vnímají stejně. Dnes vím, že máme k dispozici včelstva, která jsou vůči kleštíku i doprovodným virovým onemocněním, *Nosema apis* i *Nosema ceranae* velmi odolná. Takováto včelstva přežívají bez ošetření i 4-5 let (po celou dobu života matky). Někdy se však stává, že je třeba zasáhnout. Prakticky každé včelstvo má ve svém vývoji slabé místo a záleží na tom, jak je dokáže překonat nebo zda jim v tento moment dokážeme pomoci. Naše zásahy, alespoň tak to vidím já, by ale měly napodobovat to, co je včelám přirozené, co ke svému přežití s kleštíkem praktikují ve volné přírodě. Jde tedy o to využít nabízeného příkladu. Z předešlých bodů je vidět, že k vyrovnání se včelstva s kleštíkem vede určitý algoritmus a že to zdaleka není jeden mechanismus, jakýsi zlatý grál, který všichni hledají.

Příroda provádí komplexní selekci, což se velmi liší od té naší. Z toho se snažím vzít ponaučení. Pro mne z toho vyplývá, že v naší práci je třeba více využívat prvky přírodní selekce, postupovat mnohem komplexněji než doposud a především tvrdě. Myslím, že více odolné včely spolu s využitím odpovídající zootechniky, motivující se včelstvy v přírodě, je dnes nejrychlejší cesta, jak se s varroázou vypořádávat. V případě, že to nestačí, včelstvo situace nezvládá, je nutné zasáhnout, nikoliv však paušálně, ale bodově, tedy včas. Pokud ten správný okamžik promarníme, zřejmě nám nic jiného než paušální přístup nezbyvá.

Je zcela přirozené, že parazit se přizpůsobuje svému hostiteli a hostitel se snaží parazita zbavit nebo ho omezit tak, aby to neohrožovalo jeho vlastní existenci. Tak je tomu ve volné přírodě. Jenže naším nepochopením vztahů mezi oběma skupinami dochází k tomu, že parazit vítězí právě v našich úlech. Je to chyba především nás včelařů, že tomu tak je. Je tedy zřejmé, že nikdy nebudeme mít na 100% odolné včely vůči kleštíkově, stejně tak nebudeme mít včelstva, kdy budeme na 100% spokojeni s jinými vlastnostmi. To ale neznamená, že máme přestat v dalším šlechtění na odolnost. Je to však jen část (podle mne

asi nejdůležitější), jak se s důsledky působení kleštíka vypořádat. Samy včely nám ukazují, že je to možné. Záleží jen na nás, jak naše zkušenosti s včelstvy přežívajícími jak v přírodě, tak i v našich úlech, dokážeme využít v našich metodikách ošetřování.

Jak a co můžeme využít v našich provozech.

1) Grooming.

Je to schopnost včel poškozovat kleštíka. Někdy si myslíme, že ten je nezranitelný, ale to není pravda. Stačí, když mu včela ukousne nohu a kleštík „vykrváčí“. Nacházíme i taková včelstva, resp. včely, které kleštíka doslova roztrhnou.

Předností tohoto mechanismu je, že jsou jím nadána prakticky všechna včelstva druhu *Apis mellifera*, samozřejmě v různé míře. Nastupuje především na podzim v době, kdy včely ukončují plodování. Při včasném nakrmení včelstev (do konce července) nebo použití systému tzv. medné komory mohou i včelstva v našich úlech tento mechanismus plně nebo více využít.

U druhu *Apis cerana* (A.c.) jej provádí až 5 včel najednou, což je rozdíl proti druhu *Apis mellifera*, kde jej současně vykonávají na jedné včele 1-2 včely. Je to pravděpodobně důsledek hlubších sociálních vztahů ve včelstvech druhu *Apis cerana*. Uplatňuje se především na začátku infekce. Relativně dobře se na něj selektuje.

Možnost využití v provozu:

Zajímavé je, že při použití kyseliny mravenčí tento grooming ve včelstvech stoupá až o 50% a nastupuje mnohem dříve, např. v červenci, než by se tomu stalo běžně (vlastní zkušenost i zkušenost některých včelařů).

Částečně můžeme tedy tento mechanismus napodobit a do svých metodik ošetřování včelstev zařadit, což je jistě pozitivní zjištění.

2) Vytěšňováním kleštíka (*Varroa destructor*) na trubčinu.

U druhu A.c. se kleštík převážně množí na trubčině.

Ano toto je mechanismus, který naše včely nemají, to je obecný názor. Je tomu ale skutečně tak? I naše včely jsou schopny kleštíka koncentrovat do určitého prostoru. Při pohledu do hnízda včelstev, která v přírodě přežívají (jiná nás nezajímají) je patrné, že trubčina je téměř vždy na okraji plodového hnízda. Je to vcelku i logické. Zde je největší infekční tlak a samci mu jsou více vystavováni. Důležité je ale i to, že dělničina zůstává v této architektuře dotčena kleštíkem mnohem méně. To spolu s včasným ukončením plodování (trubčina a dělničina se líhnou téměř současně) způsobuje to, že dlouhověké generace včel jsou ve včelstvech dříve než v našich chovech a především kleštíkem nepoškozené. I včelstva druhu *Apis mellifera* jsou tedy schopna kleštíka koncentrovat do určitého prostoru a my toho můžeme využívat.

Necháme-li chovat včely na krajích plodového hnízda trubce i v našich úlech, bude se kleštík množit především zde, protože doba vývoje trubce je delší než u včely a to je pro kleštíka výhodné. Pravděpodobně zde hraje roli i vyšší atraktivita tohoto plodu pro kleštíka. V takovém případě zůstane dělničí plod zůstane mnohem méně napadnutý.

Takovouto koncentraci kleštíka do určitého prostoru (toto je jen jeden ze způsobů) můžeme využít k jeho následnému odstranění i s parazitem nebo zahubit třeba kyselinou mravenčí apod.

Tento systém tzv. varroapastí je velmi účinný především na jaře, kdy jej můžeme provést v dubnu i květnu s cca třítydenním odstupem. Na jaře to má tu výhodu, že trubčinu můžeme odstraňovat prakticky ve stejném stádiu u všech včelstev na stanovišti.

Pozdější ošetření tímto způsobem nebývá již tak účinné především proto, že včelstva neodchovávají trubce stejnoměrně, což komplikuje ošetření a je třeba více času.

Je zde samozřejmě možná i jiná metodika, která více využívá tohoto systému koncentrace podobně tak, jako včelstva v přírodě. Jak se však ukazuje, architektura včelího díla má pro včelstva v přírodě zásadní význam pro přežití a jistou koexistenci s kleštíkem. Mám to ověřeno i u včelstev podobně vedených v tzv. moderních úlech. Včelí dílo je pro včelstvo něco jako pro člověka kostra. Je tedy významnou součástí včelího státu, organismu.

3) Migrace, rojení, plodová přestávka.

Včela druhu *Apis cerana* v průběhu roku migruje za svou potravou, rojí se. V těchto případech opouští i veškerý plod v hnízdě a tímto způsobem života zmíněná včela ředí populaci kleštíka.

Co však s tím můžeme udělat my? Dá se toho využít? Můžeme tento poznatek zapracovat do našich zootechnik? Bezpochyby.

Zvýšená rojivost našich včelstev je však pro včelaře nepříjemná. Přesto lze tohoto poznatku však využít a více tvořit oddělky třeba i z každého včelstva. Následně můžeme těmito oddělky v září naše včelstva revitalizovat.

Je jistě všem dostatečně známé, že květnové oddělky bývají téměř bez kleštíka. Je tomu především proto, že v tuto dobu žije na včele (nikoliv plodu) více a zdržuje se zde (patrně v očekávání rojení a tím i šíření do prostoru) i 17 dní. Naproti tomu cca od poloviny června (není to dogma) se na včele zdržuje jen 2 - 4 dny. Proto červnové oddělky bývají již kleštíkem postiženy mnohem více, jak je patrné z předešlé věty. I toho lze využít tvorbou tzv. ozdravných oddělků. Takový oddělek můžeme např. lehce ošetřit třeba kyselinou mravenčí po dobu několika dní a pak teprve vložit matečnick. Pokud bychom chtěli přidávat do oddětku matku, je dobře mezi přidáním matky a dnem posledního odparu KM dodržet dobu 1 týdne. Výhodnější však je používat matečnick, navíc se tímto prodlouží plodová přestávka. To, jak již víme, také značně působí k omezení dynamiky rozvoje kleštíka. Způsobů, jak takovýchto oddělků využít, je ale mnoho.

Plodovou přestávku můžeme navíc využívat při použití izolace matky prakticky po celý rok. To samozřejmě závisí na našich snůškových podmínkách a našich znalostech zootechniky. Je to obsáhlé a pro drtivou většinu včelařů známé téma. Jen bych chtěl připomenout, že k izolaci by se měla použít klíčka, ještě lépe izolátor, v kterých mají včely přístup k matce naprosto bezproblémově. Ideální je 1cm široký rámeček z obou stran opatřený mateří mřížkou. Existují dokonce i metody, které izolují s úspěchem matku po celou zimu. Tuto metodu doporučoval před podzimním ošetřením ing. Veselý. Z našich včelařů ji využívá např. př. Sapák starší v několika stovkách včelstev. Hojně je využívána včelaři v Rusku, na Ukrajině, Itálii. Není tedy důvodu se k tomuto opatření nevrátit i u nás?

4) Zkrácení vývoje včely.

V tomto článku jsem se snažil naznačit, jak jdou využít vlastnosti a mechanismy včely druhu *Apis cerana*, ale i našich včelstev druhu *Apis mellifera*, která přežívají bez ošetření ve volné přírodě a také v našich úlech při pochopení toho, co jsem krátce uvedl.

O mechanismu zkrácení vývojového cyklu jsem se již zmínil v článku Je alternativní přístup ke včelaření pro české včelaře novou, možnou volbou, uvedeným zde:

[http://dvorsky.leos.sweb.cz/CLANKY/Je alternativní přístup ke včelaření pro české včelaře novou volbou.pdf](http://dvorsky.leos.sweb.cz/CLANKY/Je_alternativní_přístup_ke_včelaření_pro_české_včelaře_novou_volbou.pdf)

Při zkrácení vývojového cyklu včely na cca 18 dní by prakticky nedošlo k přemnožení kleštíka. Prozatím jsme naměřili u našich včel délku vývoje 19 dní a to jak u včel stavějících dělničí buňky o velikosti 4,9mm, ale také buněk větších. Zdá se, že velikost buňky nemusí být pro délku vývoje vždy rozhodující. Zlepšený tepelný režim, na což se zde sází nejvíce (ale nejen to), ovlivňuje nejen velikost buňky, ale také masa včel v uličce. Do širších uliček se včel vejde více. Možná i proto jsou uličky v přírodě širší, než jim nabízíme v našich úlech. Velikost buňky zřejmě může být relativní, kdy závisí nejen na buňce jako takové, ale také na velikosti larvy, tedy obsahu. Pokud však zkrácení vývojového cyklu není provázeno i se zvýšenou odolností např. vůči virům, nemusí to znamenat výrazný krok vpřed. Tento mechanismus však působí rovnoměrně po celý rok a proto mu je třeba v šlechtění věnovat velkou pozornost.

V každém případě ale považuji používání mezistěn za prohřešek, který je podobný tomu, jako když se spoléháme jen na chemii, možná ještě horší.

Do poloviny 50-tých let včelaři na Dálném východě v SSSR neměli s kleštíkem větší problémy. To ale nepoužívali mezistěny. Když k nim tato „vymoženost“ dorazila, dostavily se úhyny podobné těm v USA, připomínající CCD. Totéž si zažili včelaři v Číně o cca 10 let později. Ponecháme i tyto zkušenosti nadále bez povšimnutí?

5) VSH chování (Varroa senzitivní hygiena)

Je to mechanismus, při kterém včely odstraňují napadený plod. Působí v konečné fázi infekce a je energeticky pro včely nejvíce náročný. Jeho intenzita stoupá s intenzitou napadení kleštíkem. Tento mechanismus uplatňují jak včely druhu *Apis cerana*, tak i druhu *Apis mellifera*. Jde o mechanismus, na který se v šlechtění sází nejvíce.

Dle mého je to ale stejné, jako když se v šlechtění orientujeme jen na výnosy medu a pomíjíme schopnost přežití a odolnost vůči nemocem.

Orientace jen na tento mechanismus vede k tomu, že chováme málo početná včelstva, která zdaleka nezajišťují ale odolnost vůči virovým onemocněním a *Nosemë ceranae*. Zde je třeba v šlechtění postupovat komplexněji než doposud.

Jak je uvedeno výše, je jistá odolnost včely výsledkem jakéhosi daného postupu, ve kterém má místo více způsobů obrany, mechanismů a to je věc, na kterou často zapomínáme.

obr.3

6) Zalétávání.

Jde o významný faktor šíření kleštíka na našich stanovištích. V přírodě je tento problém mnohem menší než na našich včelínech a včelnicích.

Zalétávání můžeme omezit vhodným rozmístěním včelstev na stanovišti, což je velice jednoduché opatření.

Navíc se na snížení zalétávání dá vcelku jednoduše a úspěšně selektovat, to bývá chovateli velmi podceňováno.

Včelstva, která zalétávají málo nebo jsou vhodně rozmístěna, jsou invazím kleštíka z velké části uchráněna po celou dobu sezony.

Zdraví včel a spolková činnost.

Myslím si, že starost o zdraví a zdravý vývoj našich včel je vrcholnou spolkovou činností. Proto také ve Včelařském spolku pro Mladou Boleslav a okolí, čítající cca 130 členů, provozujeme od r.2008 monitoring letního spadu V.d.. Protože víme, že může být značně nepřesný nebo dává opožděné informaci pro relevantní zásah, stále více využíváme mnou uplatňovanou diagnostiku jednotlivých variant varroázy, tedy podle poškozených včel. Tato metoda je jednoduchá a vyjadřuje skutečné poškození včelstev kleštíkem.

To nám umožňuje včas zasáhnout u včelstev například již v červnu. Tedy v době, kdy 99.9% našich včelařů ve včelách vidí jen med a zdravotní stav včelstev je nezajímavý, resp. nemá o něm ani potuchy.

Včelaři jiných organizací si příliš zvykli na to, že jejich problémy za ně někdo vyřeší a nechápou, že za své včely si jsou zodpovědní sami (omlouvám se těm, kteří takoví nejsou). Takto se nám podařilo zachránit desítky včelstev, předcházet kolapsům. Je příznačné, že si takto dokáží pomoci i včelaři ve věku 85 let, Takový je u nás přítel Hajzler, který nás loni v červnu na poškození svých včel upozornil. Pomoc byla od naší tzv. varroalinky, rychlá a účinná. Stačilo okamžité ošetření včelstev Fromidolem v jeho budečácích a byl klid. Zatímco v jiných oblastech, kde se řídí stávající metodikou-nemetodikou (tedy vlastně ničím) měli velké ztráty.

Tak si jen říkám co je lepší, vzít osud svých včel do svých rukou a o svá včelstva se skutečně zajímat a starat nebo se řídit nesmyslnými dogmaty těch, kteří mají zájem na řešení problému, ale nikoliv vyřešení.

My se snažíme jít tou druhou cestou. Možná i proto jsme v roce 2007 měli celkové ztráty 14%, ačkoliv celé ČR to bylo přes 30% No a za loňský rok máme celkové ztráty k dnešnímu dni 8,5% a situace v celé ČR je nad 35%.

Ptám se odpovědných pracovníků, kdo nás ochrání před těmi lajdáky, kteří používají Varidol i 10x za rok, kteří nechávají ve svých včelstvech Gabon celý rok, kteří nesmyslně provádějí další zásahy, které jsou sice možná v souladu s tzv. metodikou, ale rozhodně ne se zdravým rozumem a včelařskou odborností?

Kdo nás a naše včely ochrání před tím šílenstvím a organizovanou hloupostí? Přátelé, odpovím vám jednoduše. Nikdo vás před těmi lajdáky neochrání, protože o to nemá zájem. Pomoci si musíme sami.

Prosím, při ošetřování svých včelstev se snažte řídit následujícími:

- Nikdy svými zákroky neohrožujte své sousedy.
- Nenechte se jimi také ohrožovat a především dávejte pozor, kde může z přemíry užívání chemie vznikat u kleštíka rezistence. To je problém stále aktuálnější.

- Nadmíru užívání chemie hlase ihned veterináři.
- Ošetřujte svá včelstva bodově, tedy u konkrétního včelstva v konkrétní dobu, konkrétním způsobem.
- Ve svém spolku spolupracujte s ostatními včelaři a vaším veterinářem.
- Provádějte monitoring celoročně minimálně dvěma způsoby nebo si v organizaci zorganizujte takovou službu.
- Neprovádějte neuváženě záměny ani cirkulace nástavků, urychlujete tím šíření kleštíka po celém plodovém tělese. Stejného efektu (zvýšení připravenosti ke snůšce) lze dosáhnout i metodou posunu bez zvyšování množství plodu.
- Jakmile uvidíte před úly první poškozenou včelu, vězte, že bez zásahu jste za 6-10 týdnů bez včel. Zasáhněte proto ihned a raději obětujte i medný výnos u konkrétního včelstva. Ochráníte tak do značné míry svá včelstva i včelstva sousedů.
- Zapomeňte, že problém s varroázou začíná v podletí, tam totiž končí. Kdokoliv vám řekne něco jiného, měl by vrátit diplom (pokud ho vlastní). Požádejte ho o to.
- Problém s kleštíkem zpravidla začíná v době rojů, bděte a konejte včas.
- Umíst'ujte svá včelstva na včelnici tak, abyste zamezili co nejvíce zalétávání, ušetříte si spoustu starostí s hubením kleštíka.
- Každé stanoviště má svá specifika, vnímejte je.
- Nenechte svá včelstva nikdy hladovět a dodejte jim včas zásoby (v srpnu, září by mělo být systémově hotovo).
- Snažte se do svých zootechnik zapracovat obranné mechanismy včelstev, která ošetření nepotřebují nebo jej potřebují minimálně.
- Kromě biotechnických postupů do svých zootechnik pevně zabudujte zásady přírodní selekce.
- Nedívejte se na včelstva jako na neživý materiál, ale jako na organismus. Vnímejte je individuálně.

obr.4

Proč jsem tento článek napsal?

Je to především proto, že uvedené v širších souvislostech přednáším na svých přednáškách tak, aby včelaři mohli využívat včas ozdravných opatření. Neříkám nic, co nemám ověřeno a neuplatňuji ve svém včelařském provozu. Jedna ze slabin současné metodiky je, že nedokáže být flexibilní a nereaguje na nové poznatky a velice rychle zapomněla na některé biotechnické postupy, které razil ing. Veselý.

Včela medonosná přežila do dnešních dob především díky své variabilitě a přizpůsobivosti. Taková by měla být i naše metodika a to se bez výrazného využití např. biotechnických postupů neobejde.

Když jsem 27.11. 2014 zastupoval hnutí Šance pro včely na Státní veterinární správě a zdůvodňoval proč je třeba zrovnoprávnit biotechnické postupy ve vyhlášce o včelách s těmi chemickými, bylo nám zcela jednoznačně řečeno, že vše je to již nyní zohledněno. Nikdo nemůže běžné včelaře diskriminovat tak, že jim neumožní stejné postupy jako tzv. biovčelařům.

Samozřejmě by bylo nesmyslné používat nějakého chemického ošetřování, když máme včely v pořádku, bez virových onemocnění apod.

Ano, v šlechtění na vyšší odolnost v kombinaci s biotechnickými postupy a úpravou naší zootechniky můžeme razantně snížit množství jedů (kdo chce, ať tom klidně říká i léky) v našich včelstvech nebo je vyloučit zcela. To považuji za nejrychlejší cestu vpřed. Nemoci včel jsou více problémem chovatelským než veterinárním.

V současnosti nevidím varroázu typu A a B jako vážný problém pro včelstva. Na mnohých místech a v budoucnu budeme muset řešit problém daleko větší a tím onemocnění *Nosema ceranae*. Proti té zatím není žádných tzv. léků a nemůže na ní tedy ani nikdo vydělavat. Proto se tomuto problému musíme začít věnovat již nyní a začít se šlechtěním na odolnost vůči tomuto patogenu.

Situace ve včelařství připomíná situaci v našem zdravotnictví. Tam také systém produkuje pacienty, jež pak léčí až do jejich smrti.

Výše uvedeným článkem jsem se snažil ukázat, že biotechnická opatření jsou stejně účinná, ne-li daleko účinnější (protože působí v komplexu a ne jednotlivě), jako cesta chemická, bez které se ale občas neobejdeme.

Je velmi pravděpodobné, že mnozí z vás mají při čtení těchto řádek na košili nějakého streptokoka. Vzít si jaksi preventivně antibiotika, to by nikoho z nás ani nenapadlo. Kdyby vás k nim nutil lékař, asi byste k němu již nikdy nešli. Nebo ano?

Co ale děláme se svými včelstvy? Není to totéž?

© 2015

Ing. Leoš Dvorský

Pro potřeby Almanachu VSMBO z.s. roku 2017 redakčně upravil Ing. Jiří Šturma

Seznam členů VSMBO z.s.

k 11.11.2017

Báča Zdeněk	Janeba David	Ruml Jindřich
Bartoš Vladimír	Janeček Radim	Řehák Pavel
Bartošík František	Janovský Jaroslav	Řezníček František
Bašta Ivan	Jirák Pavel	Říha Eduard
Bělka David	Jonák Rudolf	Sládek Jaroslav
Beneš Václav	Kaňka Josef	Sluka Josef
Brzák Josef	Knebl Radek	Souček Josef
Bumba Karel	Knotek Miroslav	Soumar Vladimír
Butor František	Kočvara Leoš	Struk Eugen
Círman Pavel	Koder Petr	Svoboda Jiří
Dlask Zdeněk	Kolátor Milan	Svoboda Stanislav
Dlouhý Josef	Kopecký Jan	Šesták Jiří
Dobrkovský Petr	Kořínek Petr	Šírek Jaroslav
Dobrý Ondřej	Koudelka Václav	Šoltys Roman
Drahoňovský František	Krafek Zdeněk	Šorejs Petr
Drahotová Jana	Král Vladislav	Šrajer Miroslav
Dům dětí a mládeže	Král ml. Josef	Šturma Jiří
M.Kotlabová	Král st. Josef	Šturmová Jitka
Dutý Václav	Krejžik Jiří	Šulc Jaroslav
Dvorský Leoš	Kroupa Jindřich	Těhník Jaroslav
Egert Josef	Křováček Josef	Tišer Marek
Egert Václav	Kubíčková Marcela	Tobiška Josef
Fidra Jaroslav	Kupka Michal	Tobiška Petr
Flegl Karel	Macoun Václav	Tomášek Zdeněk
Foltán Jan	Mareček Milan	Trávnícký Luboš
Fuksa Petr	Mareš Miroslav	Tůma Zdeněk
Gottvald Petr	Marx Jiří	Ulman Jiří
Habal Bohumil	Melichar Milan	Ulman Karel
Hadač Martin	Misík Bohumil	Ulrych Josef
Hajzler Karel	Mládek Petr	Vácha Zdeněk
Hanuš Jiří	Moc David	Vaněk Jan
Hanuš Josef	Motl Petr	Vaněk Pavel
Herčíková Květuše	Novák Jan	Vávrová Dana
Heřmanský Jiří	Novák Ondřej	Vejvodová Kateřina
Hlubuček Petr	Ohmann Walter	Veselý Jaroslav
Hlubučková Milena	Olšanská Irena	Volf Jiří
Hofman Patrik	Pabiška Aleš	Volfová Marie
Hollmann Jan	Pabiška Karel	Vondráček František
Holló Štefan	Pabišková Iva	Vrána František
Horák Aleš	Pavelka Václav	Wágnerová Eliška
Horyna Michal	Plaček Jiří	Weiss Martin
Hozák Jindřich	Poušek Ladislav	Zita Jaroslav
Hrdina Josef	Ptáčková Anna	Zita Miroslav
Hušek Pavel	Pulda Radek	Zouhar Ladislav
Hužera Jan	Pulchart Jan	Žahourek Miroslav
Jakubová Pavlína	Radoš Radko	Živný Jakub
Jambrózy Emil	Richtr Jiří	
Jampílek Josef	Roudnická Jiřina	

Naši podporovatelé a sponzoři

Poděkování patří:

Město Mladá Boleslav

Město Kosmonosy

Zemědělská společnost Bukovno, s.r.o.

Obec Hrdlořezy

Obec Karlovice

Obec Bradlec

Obec Nepřevázka

Obec Všeň

Obec Hrubá Skála

Obec Písková Lhota

Obec Strašnov

Obec Březno

Obec Dolní Stakory